

Forfatter: Falster, Christian

Titel: Udrag fra LÆRDOMS LYSTGAARD ELLER ADSKILLIGE DISCURSER FØRSTE PART

Citation: Falster, Christian: "Lærdoms Lystgaard eller Adskillige Discursor", i Falster, Christian: *Lærdoms Lystgaard eller Adskillige Discursor*, udg. af JØRGEN OLRİK , 1919-20, s. 128. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/text/adl-texts-falster01-shoot-idm140591134536880.pdf> (tilgået 24. april 2024)

Anvendt udgave: Lærdoms Lystgaard eller Adskillige Discursor

EN Ven af miga), saare lærd i de græske Skrifter, havde offentlig holdt saa at sige en lovprisende Ligtale over Athen og hele det lærde Grækenland, idet han baade havde omtalt de gamle Grækernes Fortjenester af de boglige Studier og bejamret det attiske Lands Skæbne, hvilket nu om Dage beboes af Tyrker og Barbarer. Udgangen derpaa var, som jeg mindes, saalunde: Farvel *Grækenland*, du der ligervis som en Grav ej bevæger andet end Navnet og dit Mindes brændende Lampe! Farvel, *Athens By*, du som ej skal genvinde din gamle Værdighed, før dine Stoiceres Verden efter Opbrændelsen er vendt tilbage til en ny og bedre Natur!b) - Efter at den særdeles veltalende Mand smukt havde holdt sin Tale, var han Dagen efter til Stede i en Forsamling af flere Venner, hvor Talen atter faldt paa Grækenlands Ligfærd og de med Grækenland udslykkede Kunster. De fleste smigrede Mandens Øren, saaledes som vore Tiders højst lastværdige *Humanitet* plejer, som *Quintilianus* kalder denc), og raabte som om de vare lejede dertil for Betaling, at intet sandere, intet ypperligere Ord kunde have været talt; men jeg tog aabenlyst paa mig, at hvis jeg var Franskmand, vilde jeg med skellige Beviser godtgøre, at det gamle Grækenland ej var gaaet til Grunde, men gaaet over i Frankrig, og at det ene Æg, som 129 man siger, ej kunde ligne det andet mere end dette hint. Dertil svarede min højberømmelige Ven, at han ganske vist ikke tvivlede om, at Franskændene overgik de gamle Grækere i Letsindighed, Anacreontisk Letfærdighed, Blødagtighed, *Mund-Diarrhoe* d), Foragt for Udlændinge; hvilke hine paa Atticernes Vis holde for Barbarer, og andre Laster, men stode tilbage for dem i Dyder. Dette befaldt mig mindre, da jeg oprigtigt plejer at lovprise Dyden ogsaa hos Fjenden; hvisaarsag jeg for at fuldføre den Væv, jeg havde paabegyndt, bestaaende i *en Sammenligning mellem Grækenland og Frankrig*, kortelig tog til Orde som følger: »At de to Landes Slægtskab er ældgammelt, kan ingen være i Tvivl om, saafremt visse Lærde ud fra *Cæsare* og *Strabone* e) med Rette gætte, at de græske Bogstaver [x], [x], [x] ere modtagne fra Gallerne; og at ikke Bogstaver alene, men ogsaa Philosophien er kommen fra Ceiterne til Grækerne; for ej at tale om de franske Ord, hvis Oprindelse *Jo. Piccardus*, *H. Stephanus*, *Joach. Perionius* (som latterligt afleder Ordet *maison* af det græske [x][x][x][x]) og andre Franskænd søge i den græske Republikuef). Fremdeles er det vist, at Frankrige alt i gamle Dage havde saadan Velstand paa græske Studeringers Berømmelse, at de fornemme Romere paa *Strabonis* Tidg) foredrog *Udenlandsrejse til Marseille* fremfor til *Athen*; for ej at tale om *Lyøn*, *Reims* og andre højst navnkundige Byer i Frankrige, hvilke jeg, som jeg mindes, har berømmet i *Ubekendte Historier*h); endskønt dog denne Ros, denne Brug af det græske Sprog ikkun har 130 været fælles for et mindre Antal af Gallerne, som det fremgaar af hvad *Cæsar* fortælleri), at da Q. Cicero var belejret af Gallerne og indespærret af dem i sin Lejr, sendte han ham et Brev skrevet med græske Bogstaver, paa det at ikke hans Anslag, hvis det blev opsnappet, skulde blive Gallerne bekendte. Mærk iøvrigt Ligheden mellem begges Storhed, Grækenlands og Frankrigs: *Athen*, *Hellas' Museum*, som *Athenæus* kalder denj), gjordes berømmelig af fordums højst navnkundige *Gymnasier*: *Cynosarges*, *Lyceum*, *Academiet*, *Stoa* og andre; *Corinth* var dets *Kranion* til Zir; for ej at tale om Skolerne paa *Rhodo*, i *Epheso*, *Tharso* og *Mitylene* etc.k); Frankrige forherliges ikke alene af hine otte navnkundige *Academier* i Paris: det *parisiske*, som fordum bestod af 100, nu om Dage af 50 Collegiis; det *franske*; det *kongelige Academi for Indskrifter og boglige Kunster*; det *kongelige Videnskabernes Academi*; det *kongelige for Maler- og Billedhuggerkunst*; det *kongelige for Bygningskunst*; endvidere det *for Politik og Velstand*, og det *for Musik*; - men ogsaa af atten prægtige *Academier* udenfor Paris, i *Toulouse*, *Orléans*, *Montpellier*, *Poitiers*, *Angers*, *Caen*, *Bordeaux*, *Bourges*, *Cahors*, *Nantes*, *Reims*, *Valendennes*, *Aix*, *Douai*, *Pont-à-Mousson*, *Besangon*, *Perpignan*, *Orange* j) . - Athen kan ikkun fremvise eet offentligt Bibliothekue, indstiftet af *Pisistrato* m); Paris alene har rigeligere Forraad af Bøger og Skrifter end hele det gamle Grækenland og kan hovmode sig af nitten offentlige Bibliotheker (for ej at tale om de private, hvilke ere utallige). - Athenienserne 131 lagde Vind paa lærde Selskaber, saaledes som jeg mindes at have læst om *Theophrasto* hos *Athenæum* n) : *Der ere mange Sammenkomster af Philosopher i Athen*, af *Diogenister*, *Antipatriste*r, *Panætiastero*). *Disse Stævner skænkede Theophrastus* Penge, ikke for at de i den Forsamling letfærdigt og uforskammet skulde fare fort i *Trodsighed*, men for at de med *Maadehold* og *Lærdom* skulde fuldkomme de *Samtaler* som man holder ved *Gæstebud*. *De underholdtes i Prytaneop*) og vare daglige *Gæster* ved de *maadeholdne* og *nyttelige Maaltider*, som anrettedes paa offentlig *Bekostning*. Hid hører ogsaa det Sted hos *Gellium* q) : - - *I de unge Mænds Gæstebud*, som vi havde f or *Skik* at *mage i Athen i Maane-Ugerne*, *toge baade gavnlige og fornøjelige Taler* deres *Begyndelse*, *saa snart Maaltidet havde Ende*. - - Men hvo er uvidende om, at saadanne Stævner forlængst ere beskikkede af Frankriges Mæcenaterr), paa det at Vejen til Lærdom for den lærvillige skal vorde kortere igennem indbyrdes *Samtaler* end gennem hine enlige og skjulte Studerings-Øvelser, som i vor Himmelegn opluge Sjælens og Legemets Kræfter? *Atticere* og *Mitylenenserne* holdt filosofiske og poetiske *Vædekampes*), med udsatte *Priser* for *Sejrherr*en (*en Bog* eller *en Krone*); *Franskændene* pleje med en aarlig *Løn* af *Guldmedailler* offentlig at indbyde lærde *Concurrenter* til at løse *Spørgsmaal* (som jeg ovenfor har omtalt i XXV. Discurs); ja, alt forlængst have, efter *Mitylenensernes* *Exempla*, hos *Franskændene* poetiske *Tvekampe* været *Skik*, ved hvilke *Kongen* selv førte *Forsædet* og *kronede* *Sejrherrerne*, som *Herr de Casa Nova* 132 paastaart). - At *Aand* og *Vid* *alene fandtes indenfor Atheniensernes Mure*, udsiger blandt *Romerne* *Vellejus Paterculns* u); ej anderledes tykkes vi *Udlændinge* at dømme om Frankrige, hvilke i *Hobevis* strømme did for at bekomme *Vittigheds Prydelse*. - Grækerne gjorde sig svarlig til af deres *Fædreland*, saasom *Plato*, hvilken siges at have takket *Naturen* *fordi han var født Græker* og *Athenienser* v) ; i saa Maade ere *Franskændene* *Platonicer*; hvoraf opkomme for dem saa mange *Avinds-Fejder*, saa mange *Smaakampe* for *Hus* og *Hjem* med *Englænderne*, hvilke prale med at de fra *Arilds Tid* have været *Franskændenes* *Læremestre*, saa vel som med *de Tyske*, hvilke ærgre sig over at være *foragtede*. - *Attisk Skæmt*, *attisk Finhed*, *attisk Veltalenhed* berømmes overalt af de *romerske* *Skribenter*x); det er *Franskændenes* *Privilegium*, at de *atticisere* i deres *Omgængelse*, i deres *Skrifter*,

mest i Digtekunsten, ved hvis Hæder de have udmærket sig fast allerede i selve Barbariets Tider. - Ingen, som har studeret en Smule, er uvidende om den Høflighed hvormed Atticerne modtog fremmede, ja de gik saa vidt i at beskærme deres Gæster, *at de af lutter Høflighed ofte end ikke vege tilbage for at føre Krige for deres Skyld* y); hvorom Tzetzes ydermere har efterladt følgende Versz):